

DOMOVINA.

List
22.

Vredništvo:

na Travniku št. 277. l. nadstr. (ono skrbi tudi za razpisljanje lista).

Prejemajo se za plačilo vsakršna oznanila tudi v nemškem jeziku.

Plača se za vsako natanko vrsto 5 sold., če so oznanila samo enkrat; za dve, če dvakrat, 8 sold., če trikrat, 10 n. v. a. — Povrh tega še vsak krat 50 n. za štampelj.

PUBLIKACIJA

za domače, slovenske in občne potrebe.

V Gorici, v petek 29. maja 1868.

Izhaja vsak petek.

Velja po pošti pošiljana za celo leto 3 gold., za pol leta 1 gold. 60 n., za četrt leta 80 n. Kdar sam pošilja, plača za celo leto samo 2 g. 50 n., za 1/2 l. 1 g. 30 n., za četrt l. 70 n. Naročila pisma in reklamatije naj se pošiljajo vredno.

Posumni listi se prodajajo v Gorici v bukvarnici K. Šchar-Jovi na Travniku po 5 soldov.

Letošnja razstava v Gorici.

Vse hvalo razstavam! samo da bi bile, kakoršne bi morale biti. Ali, kar se tiče kmetijskih razložb, ni me sram priznati, da nisem za nje posebno navdušen, in sicer zato ne, ker gledé njih ni vse celo tako, kakor n. pr. pri obrtnijskih. V obrtnijskih razložbah so veidel zgolj novi izdelki, novi iznajdkerazstavljeni, ali pa vsaj tako važni popravki in zboljški že znanih izdelkov, da sploh očiten napredek zaznamujejo, in zvedenci, ki jih hodijo gledat, ta napredek v občno korist po svetu širijo. — Vse drugače je pri kmetijstvu. Nova ali popravljena so tukaj navadno samo kmetijska orodja. Pridelki, ki se razstavijo, so stari, znani, vsakdanji; samo tu pa tam je morda kaj na novič vpeljauoga v meš. Umetna razstava v dvoranah razločuje se todaj od vseljne razstave na poljih ali v skodnjih, na podleh in kaščah le v tem, da kaže, in sicer skupaj, umetno razpoložene, navadno zgolj odbrane, izvrstno pridelke, ali naj lepše eksemplare mnogovrstnih pridelkov. Ali ravno v tem je nekaj gujilega. Veči del razstavljenih roči, ako niso navadne—in če so navadne, niso za razstavo—so prisiljeni, umetni pridelki, pridelki ad hoc, ali pa po naključbi zrasi; malokdaj in malokteri pridelki je res pravo kazalo in zrkalo občnega zboljška v dotičnem razpolu kmetijstva, da zasluži biti zgled, ki je vredno, pa tudi mogoče, sploh posnemati ga. Denimo n. p. da bi bilo res, kar se pripoveduje zastran nekkih špargeljnov v letošnji naši razložbi, da jih je razstavec, popred celo vas prehodivši, na zadnje pri nekem prekupčevaven izmed 6 centov za na Dunaj ali

Podlistek.

Zvezdar.

(Poleg nemškega poslovenil-ab-)

Meda zima je bila. — Z zamutenih baštij (trdnjav) nizozemskega mesta Briselja so topi gremeli. Po vseh zvonikih so peli zvonovi, ker je imel slavni svoj vhod princ Asturijski, „prihodnji gospodar skoraj treh delov“ sveta, deček sedem let star.

Oče njegov, volivni knez bavarski Maks Emanuel, in kraljevi namestnik na španjskem Nizozemskem, ni bil nič opustil, kar je utegnulo slavo njegove hiše pokazati. Vsaj zdelo se je, da knežja rodbina Vitels-haberjev kmalu tako stopinjo časti doseže, kakoršne še nikoli poprej ne.

Španjski odrastek vladarskega debila Habsburskega je usihal. Zadnji poganjek, bolni kralj Karol II. je bil postavil, preskočivši vejo avstrijsko, volivnega kneza bavarskega Jožefa Ferdinanda za „kneza Asturijskega“ to je, za prihodnjega dediča neizmernega španjskega kraljestva, „v katerem ni solnce nikoli zahajalo.“

Bilo je konec leta 1699, ko je prišel mali knez iz Mnhovega v Briselj. Od tod so ga mislili peljati v Amsterdam, kjer je 24 vojaških ladij na mačku stalo, da bi ga počastno do španjskega brega sprejele.

Lepo solnce je na vse moč pomagalo poveličevati svečani dan. Kolikor je v Nizozemlji mogoče, prigrevalo je—in daleč tje se je lesketal velikanski kip nadangela Mihaela na vrhu zvonika svetovavničnega.

v Trst namenjenih špargeljnov odbral; kakšno zaslugo ima pri tem razložnik? in odgov napredek sprilujejo ti špargeljni? Razstavčev? Ne. Cele dotične vasi? Ne. Oni so le umeten izdelček, le coet tega pridelka v onom celani krajju; občnega napredka v tem razpolu vrtnarije ne kažejo. Je li torej mogoče, ljudem svetovati: Tako morate delati? Svetovati, ne bi bilo težko, a vsepa bi tak svet ne imel. K večjemu se bodo kak umen kmetovavec, kak umen vrtnar v pridelovanji ednklih špargeljnov poskušoval, pa to le za kratek čas, le iz radovednosti, ali se mu poskušnja dobro spondece; to bode le igrača; praktičnega cilja taka poskušnja nima in imeti ne more. In vendar ima kmetijstvo omičentno praktične namene. — Sklonimo todaj, da lepa, očem dopadljiva je lahko kmetijska ali vrtnarijska razstava tako, a majhna jej ravnoočja med „dulce“ in „utile“. Naj imajo razstavni odbori še tako lepo, praktične namene, prikrade se vendar marsikaj v razložbo, kar jim škoro kali in je zgolj hūmbug. *) — O razstavi cvetlic ni treba sploh govoriti. Tukaj je golo „dulce sine utilitate“ in ne gre za drugo, nego za poganjanje za predstvo med počico dilettantov in umetnih vrtnarjev; p. n. občinstvo nima družega ko— veselje, če, namreč, o cvetlicah kaj razumé; kajti to tudi ni za vsakdanjega človeka, da bi znal vredno ceniti vse z vsega sveta prinosene cvetlice ali rastljine od znane stare naše domače rože do cvetlice „Chamaecyparis plumosa aurea“ ali pa „Cephalotas podunculata“.

*) Drugoč mislim nekaj sprožiti, kar utegne veliko pripomoči k povzdigi kmetijstva, ter popolnoma namestevati razstave. Pis.

Meščani so bili sprevidni ljudje;—niso pluč varovali, ker so, bili izračunili, kako lepo številce milijonov se je stekalo iz Bavarske dežele v španjsko Nizozemlje. Čutili so, da je po zlatem dežji iz dvora še kaj več ko kraljevski volivni knez in namestnik na mesto kapalo, in videli so, koliko tujcev na veseli dvor Maksi Emanuela v Bruselj prihaja.

Maks Emanuel je bil danes židane volje. Nakonju, bolem ko sneg, je jezdil poleg voza kneževičevega; sprejemala ga je znamenita množica vitezev. Lepo ga je bilo videti—„sinjega kralja“—kakor so ga Turci imenovali, uljudnega viteza, vojvodo naj drznejšega.

Fremodri zbor Bruseljskega mesta je napravil kneževiču na čast gostovanje v svetovavnici, ktera je s kipi brabanških vajvodov na veličastnem lici edno nar imenitnejših starih poslopjij vsega sveta, kakor je tudi trg pred poslopjem, ker z lepimi hišami obdan, zavolj lepote drugi za trgov svetega Marka v Benetkah.

Vse hiše pa so še kazale znamenja, da je bil dal pred tremi leti francoski kralj Ludovik XIV. strašno na nje streljati. Tu in tam so preproge in zastave pokrivalo opraskana mesta na zidovji, kakor bi vojak svoje rane s pozlačeno prepasivnico pokrival. Nar bolj so bila poškodovana zbirališča cehov na velikem trgu. Brodnarska hiša, ki je imela slamo podobno zadnji krmi ladije, je bila tako razdrta, da je bila podobna ladiji; ktero je bil vihar ob breg trčil.

(Dalje prih.)

S tom pa nočem razstav sploh in osobno naše zaničevati; hotel sem z vvodnimi temi besedami samo kazati, da ne bi me mikalo o razstavi veliko govoriti, ko ne bi se bil nekdo morebiti že o napravljeni razstavi, gotovo pa po ujej na tako stališče postavil, da za cveticami in špargeljni vse nekaj drugega vidi, nego „utile dulci“, na kar bi bila morala meriti razstava. V nekem dopisu, govorečem o naši razstavi, v vladnem „Osservatore Tricestino“-u l. 11-1 od 18. l. m. sem bral med drugim te-le besede:

„... Kasa (l' esposizione) ci offera la prova palpabile e visibile anche materialmente, che la nostra provincia, o meglio dirò, la particolare mitazza del clima o per la fertilità del suolo possono gareggiare colle hantose provincie del bel paese italiano, e che veramente indigena e da noi soltanto la nazionalità italiana. La montagna, slava, non era rappresentata.“

Vladnemu časniku nočem očitati, da je te besede v dopisu prezrl, saj vemo, da se to lahko vsakemu vredništvu primeri, kajti „dormitat bonus quandoque Homerus;“ da jih pa mi ne smemo prezreti, opominja nas „Gazzetta di Venezia“, ktera jemlje zgorej posneti stavok ad notam ter se „Osservatore“-ju za nj le po zahvaluje, češ, da tandem aliquando tudi on sam priznava, da so naši kraji sorodni lepi italijanski deželi. „G. d. V.“ imenuje to „confessione preziosa“. Dopisniku „Osservatore“-jevoga in „Gazzetta“-o veseli, da „gore, slovenske,“ niso bile zastopane v razstavi, ampak samo ravnina, kjer („da noi“) „je le italijanska narodnost prvotna (indigena).“ Nočem se prepirati z dopisnikom o tem, kdo so bili pri nas „prvotni“ stanovavci; nočem ga prašati, ali se, kaj je „italijanska narodnost“ v današnjem pomenu, in kaj so razna plemena v stari Italiji in kakšna plemena so tod pri nas stanovala; prišel bi mož preveč v zadrego. Dovolj bo, da omenim, da razstave se niso imeli vdeležiti „indigeni,“ ampak sedanji prebivavci naše dežele. — Kakšna pa da je bila v letošnji razstavi razmera med pridelovavci ali razstavci ter med obdarjenci in pohvaljenci z ozirom na narodnost, pokazem s statističnimi razkazi in zgovornimi številkami — prihodnjič.

Gorica.

(Dalje).

Kaj dejo pa uradniki naši k razporu med laškima strankama? Uradniki so ali Lahji (domači ali vna- nji), ali Slovenci (s Slovani sploh), ali Nemci. Uradnik prav za prav ne bi smel politizovati — dejo nekteri, — kakor tudi vojak ne. Pa kaj, uradnik je tudi človek, je ustaven državljan, in vsaj misli njegove hočejo biti svobodne; torej ni čuda, da, kolikor mu pripuščate prisežna zvestoba in uradska dolžnost, kolikor mu ne brani corpus-ni duh in disciplina in — recimo le naravnost — skrb za kruhek, ima in sme imeti in kazati tudi on svoje sim—ali antipatije do te ali ene stranke; in to sočutje ali ta stud bo pri raznih uradnikih navskrižen, po tem ko so uradniki staro—ali novošolci, ustavoljubi ali absolutisti, narodnjaki ali starokopitneži, pa tem ko služijo v tem ali unem javnem uradu. Mislimo si n. pr. narodnega slovenskega ali laškega uradnika zraven starokopitnega ali prenapetega inostranskega tovarša: v čem se dotikata? gotovo le v strogo uradskih rečeh, znabiti še v teh ne posebno. Vse pa vendar oklepa tisti močni obroč, ki je izkovan iz besede „uradnik.“ Postavimo zdaj te možé vse v eni vrsti našima strankama nasprosti: kateri, mislite, da se nasmehljajo? Gotovo tisti, ktera jim ne zabavlja, ktera ne misli in sumi o njih, da so prodani sužnji; tisti, ktera jih spoštuje, ktera spoznava, da služiti cesarju in državi ni sramota, dokler ni uradnik sam po svoji brezznačajnosti ali nepoštenosti sebi, stanu svojemu in državi na sramoto. V Gorici bi dandanašnji uradniki samim sebi nasproti delali, ko bi koga drugega s sočutjem in glasom svojim podpirali, nego avstrijsko-liberalno stranko, ktera jim

vsaj strohe spad glave ne snema. Tim več pa se z njo vjemajo zdaj, ker večina tudi izmed njih, povrh prisežne dolžnosti do države, „ljudeko“ ministerstva s svojim liberalizmom, in državni zbor s svojim postavodajstvom na sedanji sistem rablo priklepata. Kolikor mu pa niso še vdani iz uverjenja in svesti, miče jih po svojih zlatih obetanjih. „Organizacija“, namreč, ktera političkim in sodnijskim uradnikom tako lepe „Aussichten“ odpira, ni li to velemogočen magnet? Zberite to vse skup, pa imate naravno podlago tihemu, samodsebnemu porazumku med mnogovratnim uradništvom in sedaj gospodujočo našo italijansko stranko.

Nemci — po rodu ali omiki — so z nemškimi uradniki vred edinih misli o tem, da sedanji sistem, in sicer ne ravno toliko dualizem (centralizem bi jim bil ljubši), ko narveč cislajtanski liberalizem je prav za prav njihov narodni izdelek ali pirodek. Nemštvo in svobodno letošnje postavodajstvo in sploh ves sedanji način vladanja da ste identični reči. Jasno je todaj samo po sebi, da, kjer vidijo, da se kdo „njihovemu“ sistemu uklone, objamejo ga v duhu uljudno in blagodušno. Marsikteremu prenapetemu tukajšnjemu zastopniku nemštva niso sicer tudi naj zmornejši Lahji dovolj zmorni, češ, da njegovemu vzoru o „naj jušnejšem robu“ starega „bunda“, oziroma „prihodajo velike Nemštje“, ali o „nemški Adriji“ že vse preveč peruti prostrigavajo, ter da nočejo priznati Nemcev za „tretjo“ narodnost v deželi; torej navadno tudi nje pisano gledajo. Vendar pa so zdaj precej utolaženi in zadovoljni, da se je vsaj večina Lahov za toliko spokorila, da jim miru ne motijo, ter da jih ne strahijo več po zidih napis: Morte ai Tedeschi. Veseli jih, da so Lahji njim priljubljeni in ugodni stan reči sprejeli. — Dokazano bodi s tem, da tudi nemške ljudi pri nas in avstr.-lib. laško stranko veče brez degovora in pogodbe vez naravnega sočutja in interesov.

Po tem takem ima avstr.-lib. laška armada za hrbtom in na vsakem krilu po eno krdelo, ki jo indirektno, hoté ali nehoté, djanjski ali pasivno podpira: duhovščinos sorodnimi privrženoci, uradništvo in Nemci.

Slovencom v teh razmerah drugega ne ostaja ko: ali gledati od daleč, kako ene stranke igrajo, ali potegniti jo za dobro podprto sedanjo laško večino, ali zediniti se z a tout prix opozicijsko laško stranko. — Ko bi bilo očitno in gotovo, kje nas debiček čaka, se gli bi zdajci po njem; ali gotovo je le to, da na našo korist v narodnem zmislu nobena naših dveh strank ne misli; mi nismo tisti tortini, kateri duobus litigantibus gaudet. V drugih ozirih pa — se ve da — kaže nam, naslanjati se na tisto stranko, ktera nam je porok za javni red in mir, kot neogibni pogoj nadaljnega našega razvijanja. In, ako se ne motimo, se je mavrica ljubega mira na zahodnem našem nebu že razpela. Nam Slovencom zdaj je davno nobena laških strank se ne gaja, in, ker smo mi pravični, miroljubni in še propohlevni, in nam gotovo ničdar na misel ne pride, da bi koga dražili: nadjamo se dolgega zunanjega mira z laškima strankama. Pravice pa, ki nam grodó, bomo njima in komur koli nasproti s postavnimi pomočki branili, oziroma, poganjali se za nje. Tudi med sebo ste se laški stranki že vsaj za toliko sprijaznili, da druga druge javnemu pokoju na škodo ne terorizirajo. Brez strank pa javno življenje v ustavni državi že tako biti ne more. (Konec prih.)

Državni zbor.

Govor

državnega poslanca g. A. Černeza o soli. *)

(Dalje).

„Moja gospoda! jez vam ne mislim nadlog in revščine popisovati, ktero ta dežela trpi, ker na želim, da bi sl. hiša predolgo z mojoj potrpljenje imela. Vendar pa se ne morem zdržati, da bi vaše paznosti ne obrnil na revne brezposelne kolone na Friulskem, kteri so po škodi na svili in vianu ob vse prišli, ja zdaj nfmajo, s čemur bi svoje življenje ohranili. Gospodaj, to je, posestnikom zemljišč, so na glavo padli in tujih morajo iz samosvojega ljubčka prerediti, da njih posestva čisto ob delavce ne pridejo. Jez morem vaše oči tje na skalnati Kras obrniti, ktere ga velik kos spada

*) Gl. list 20.

h. goriški deželi. Kdor izmed vas, moja gospoda, je bil kdaj v Trstu, videl je to kamnato deželo, in se je gotovo čudil, da je mogoče, da v tem kraju kaka živa duša prebiva. — Pa prebiva jih tukaj in sicer prav veliko. Prebiva jih po 3000 in več na štirijski milji. Pa vi, moja gospoda, si gotovo ne morete misliti, kako ljudje tukaj živijo. Jez vas zagotavljam, da je ta dežela sama na sebi in posebno po klimatičnih vplivih veliko slabejša in za kmetijstvo menj vredna, kakor bi človek sodil na prvi pogled. Naravno moči, posebno pa veter in voda si neprenehoma prizadevajo, da bi to deželo bolj in bolj v skalnato puščavo spremenile. (Nemir.)

Podpredsednik: Moja gospoda, prosim, dajte mir, sicer hitropiseci govornika ne bojo slišali.

Poslanec Črnc (nadalje govori):

Kdor v tem kraju prebiva, temu ni dosti, da bi delal kakor se dela v drugih krajih in deželah, njemu ni dovolj, da bi le svoje polje obdeloval, kakor se navadno obdeluje, temuž on mora veliko svojega dela na to obrniti, da si polje ohrani, da mu ga veter in voda ne vzameta; on mora skale, ki sta veter in voda prst iz njih pobrala, spet s prstjo obložiti, če ne, zgine njegovo polje in zemlja mu potrebnega kruha več ne rodi.

Vrh vsega tega pa še pomislite, da v tem kraju ni studenca ne vodice, ne reke, ne jezera, in tu bi zunanaj dežja ne bilo nobene kapljice vode, in živa stvar bi tu ne mogla prebivati, ako bi ljudje za to ne skrbeli. Da pa morejo ljudje in živali tu prebivati, morajo ubogi stanovalci teh krajev veliko težavnega dela, veliko časa in denarja potrositi, da si napravijo šterne in vodnjake, v katerih voda za-se in za svojo živino lovijo.

Moja gospoda! jez mislim, da pod našim cesarjem ni nobene dežele, v kateri bi ljudje toliko težavo imeli kakor v ti deželi. (Konec prih.)

Zbornica poslancev. — V 111. seji 19. t. m. se je obravnaval med drugimi reči proračun ministerstva za bogočastje in nauk. O tej priliki je sprožilo 5 poslancev marsikaj zastran šol in učnega jezika v njih. Nas mika za zdaj kar sta nasvetovala poslanca dr. Pajer in Svetec. Dr. Pajer je govoril tako-le: „Od kar ne more več hoditi na vsučilišči v Padovo ali Pavijo, siljena je italijanska naša mladina ali domovino zapustiti in si italijanskih vsučilišč iskati ali na nemških se učiti; tu pa le medlo napreduje, ker jezika ne umé. — Trije deželni zbori, goriški tržaški in porečki, so se že lani s peticijami na vlado obrnili, da bi se napravila vsaj pravna akademija za mladino italijansko narodnosti. — Ali do današnjega dne se ni zastran to reči še nič razsodilo. — Prosim tedaj, naj bi vlada to zadevo brž ko je mogoče rešisa, da ne bo nezadovoljnost v naši deželi še večja, ko je.“

Posl. Svetec je rekel, da vsled §. 19. glavne drž. postave zastran državlj. občnih pravie imajo tudi Slovenci pravico tirjati, da svojo učbo lahko v slovenskem jeziku dovršijo. To pa da je mogoče le takrat, če se mladini tudi v viših učiliščih priložnost pouadi, da se v svojih šolah znanstveno izučí.“

Vsem 5 govornikom skupaj je odgovoril g. minister vit. Hasner tako: „Razodelo se je vladi nekoliko želje, na ktere se da splošno odgovoriti. Vse te želje so vkoreninjene v zahtevi, da se izpolje to, kar je v glavnih državnih postavah določeno, da imajo biti, namreč, vse narodnosti enakopravne ter da ne sme nikdo biti siljen, učiti se jezika kakega družega naroda. Vlada ima — to se samo razumé — dolžnost, držati se ojstro tega principa. Storila bo to na vsako stran, in kolikor zapazi kje v tem oziru kako napako iz poprejšnjega časa, bode vsem pravičnim željam ljudstev zadostila.“ (Pravo) — Dalje govori o galicijskih in dalmatinskih zahtevanjih ter obeta memogredé, da misli predložiti že v sedanjí sejni dobi še več pa v prihodnji mnogo nasvetov in načrtov zastran nauka in šolstva (Dobro) . . . razume da se pa že samo po sebi, da se bode v teh predlogih gledalo na potrebo sloherne dežele. — „Kar zadeva zahtevanje italijanskega, morebiti tudi slovenskega vsučilišča (dobrovoljnost), imam povedati, da je vlada prvo teh dveh vpra-

šanj resno preudarjala; reči moram pa tudi, da ni žele, da bi se napravila pravna akademija, kajti dopodanje poskušnje s takimi polovičskimi učilišči niso bile kaj ugodne. Potem ko se je število Italijanov v Avstriji zmanjšalo, je naprava ital. vsučilišča zadeva, ktera se mora resno protehtati, toda bi veliko stroškov prizadela, in še ni doguano posvetovanje, ali ne bi se dalo na kaki italijanskim kronovinam bližji universitati pomagati s tim, da bi se nektele tvarine po italijanski razlagale. Vendar pa ne tajim, da jez nisem prav prijatelj vsučilišč z dvema učnima jezikom, kakor sploh ne učilišč, v katerih se v dveh jezikih učí.“ Konečno odgovarja češkemu poslancu Banhaus-u — (Imeli bomo drugo priliko, o teh rečeh kaj več govoriti. Vr.)

Ta teden je razpravila zbornica poslancev razum proračuna za tekoče leto še troje načrtov: postavé zastran protipazbe (kontrolovanja) državnoga dolga, zastran kovanja novih srebernih dvajsetic, desetic in, če bo treba, tudi petik namesti papirnatih, in postavé zastran lova koral (koralid) v Dalmaciji, da naj jih lovi namreč, kdor hoče.

Važnejše pa ko vse to bo obravnavanje (5) finančnih postav, ki jih je finančni minister že zadaje dui marca zbornici predložil, in s kterimi je imel do sedaj finančni odbor zborničin, oziroma njen pododsek opraviti. Ta reč je tako zahomotana, da bi pol „Domovine“ potrebovali, da bi jo le površno pojasnili tistim bravcom, ki niso v tacih rečeh zvedeni. O javni debati, ki se ima dan na dan pričeti, pridere že kaj več svetlobe v ta labirint. Za zdaj zapomnimo si, da gre memo družega posebno za te-le dve reči: ali snižanje obresti od državnih obligacij za 25 od sto za smiraj, in to je bankrot, ali povišanje davka od dosedanjih obresti, in to, dokler se denarni stan ne izboljša. Povišati pa mislijo doklado od 7 na 20 od sto. Uni, prvi nasvet predlaga večina, družega pa manjšina finančnega odbora; za prvim predlogom stoji Skene, za drugim Banhaus. Ministerstvo misli sprejeti — če ne bo drugače — povišanje davka od obligacijskih obresti; zatrdnega znižanja obresti pa (bankrota) po nikakom ne; menim, da raji odstopi.

Ogled po svetu.

Avstrija.

Konec delo venčal! Nadjamo se, da bo zdaj mir in ostudnoga krika in razsajanja po časnikih konec. Nj. veličanstvo prv. cesar so potrdili 25. t. m. znane tri verske postavé, zaradi kterih je bilo toliko hrupa od lanske jeseni do zdaj. Te 3 postavé so zakonska, šolska in medverska. — Po eni tistih čudnih naključeb, kterim pravijo Italijani „casi, che non sono casi“, je bil tisti dan, ko je vladni dunajski list omenjeno 3 postavé potrjene razglasil, pogreb nekega glasovitega moža, kteremu dejo oče verskega edikta, in kteri je tudi zdaj potrjenim verskim postavam duhovni oče. Ta mož je državni poslanec dr. Eugen Mühlfeld, advokat na Dunaji. Umril je v nedeljo 24. t. m.; ni torej doživel cesarjeve potrdbe verskih postav. Ker je bil eden najkropkejših zastopnikov tistega duha, ki našo dobo zaznamuje, in zlasti, ker se je bil v njem včlovečil duh, ki večino našega državnega zbora prešinja, je celó naravno, da je bil pogreb njegov 26. t. m. demonstrativno veličasten. — Kaj poreče pa k novim postavam Rim? V torek je odri-nil tje baron Meysenburg, da se bo neki na podlagi potrjenih verskih postav s sv. rimskim Sedežem pogajal. Na mesto po tistih postavah raztrganega konkordata od l. 1855 misli skleniti zdaj vlada drugo, svetni oblasti ugodnejšo pogodbo s papežem. Da le bodo pa v Rimu hoteli se temu vdati!

V Postojni se je odprla 17. t. m. čitalnica v pričó mnogih slavnih gostov iz raznih krajev; med njimi je zastopal goriško stran dr. Lavrič. Govor njegov, ki ga je o tej priliki imel, princso „Dom“. prihodnjič. Veseli nas tudi, da se je vrla naša Ajdovka, gospodična Rozina Makovec-ova o tej priliki zopet odlično izkazala.

Dopis.

Iz tomlinske okolice 22. maja. — Pač važno misel je sprožila „Dom.“ v 20. svojem listu

*) Ko se je dotična peticija l. 1866 v goriškem zboru obravnavala, plétoval je za slovensko vsučilišče prav gorečo g. posl. Črnc. Ne vemo, zakaj je zdaj na Dunaji to čest posl. Svetec-u propustil.

omenjevalje velike potrebe, napraviti glavni sol za slovenske otroke na Goriškem. Kar zadene potrebo glavne sole za naše gorjane, menim, da je alehorn, ki pozna naše kraje in njih razmere, prisiljen to potrebo pripoznati. — Da je tako velik kos dežele, ki se razprostira od Koroške meje do Kanalskega, in od Bepčije do Kranjskega, ki obsega tri okraje, in nosi blizu 14000 prebivavcev, se zdaj brez ene same glavne sole, temu se je res čuditi, če pomislimo, v kakšni razmori stoji v toliko družih deželah stevilo tucih solih številom prebivavcev, in reči moramo, da če čast, še bolj pa blagostanje domovine traja, da stopimo na nogo, in ne mirujemo, dokler se glavna sola ne ustanovi. — Ako pogledamo v solske programe, kažejo nam vsako leto, da se med dijaki goriškimi gledé napredovanja primeroma naj bolj odlikujejo naši gorjani, in od nekdanjih slove naše gore zastran bistrih glavie svojih prebivavcev. Žalibog, da le malo izmed njih je tako srečnih, da bi mogli svoje izvrstne zmožnosti v ocno spraviti, in da veči del naših bistrih čimov ostane zaklad, ki v zemlji mrtev leži. Kdo bi pa tajil, da ni ravno pomanjkanje glavne sole pri nas tehten vzrok tej žalostni prikazni? Koliko mladencem ubozega stanu, pa nado polnih duševnih moči bi bila glavna sola to, kar blažni dož mlademu drevescu v poletni vročini, ki sicer česovno otrpnejo? — Pa mi bo morda kdo naših sosedov, ugovarjal: Kaj maram jaz za tako solo, ki bi se morala v Tominu napraviti, (ker je kot središče bovskega, tominskega in cirkljanskega okraja za to edino pristojni kraj), naj jez stanujem več ur dalec od Tomina! Če imam že plačevati za svinu, bom rajne plačeval v Gorici! — Na to odgovorim, da bogatini svoje otroke lahko pošiljajo, če jim je ljubo, ne le v Gorico, ampak tudi na Dunaj; za manj promozne pa ni vse jedno, sinove preskrbovati v Tominu ali pa v Gorici. V mestu mora ubogi kmot. samo od stanovanja za solsko leto po 15-20 gold. odrajtovati. Kje je pa življenje? Lahko pa rečem, da na deželi bi oče dva otroke, in sliami stroški preživil, ki jih ima v mestu z onim samim. Pa zraven bi otrokom ne bilo treba po zimi pri hlevih mraza trepetati, tudi ne v šolo zjutraj z mrzlim zolodcem, ki ima le par griljejev kruha suhega, noda še plesnjevega v sobi, klaverno hoditi, ker bi domačo družino skupaj k mizi sedli, in jedi uživati, kakoranih so navajeni od mladih nog, in ki se toraj tudi zdravju bolj prilgajo. In nadalje, ali to nič ne velja, da bi stariši, ki morajo sicer po 7-14 ur d. Gorice hoditi, če hočejo svoje sinove videti, to dosega veliko hitreje in brez velike težave? Kaj pa, če pristavim, da je na deželi tudi manjša nevarnost, da se otroci spridijo, ker se ne morejo tako lahko očeta skrbnega učitelja odtegniti, in ker stariši lahko večkrat po njih obnašanju poprašujejo? —

Iz vsacega koli ozira se toraj korist, da, potrebo ustanovitve glavne sole—in sicer, zavolj naj primernejšemu lege, v Tominu—sama od sebe na vso moč vsiluje vs oemu, ki nepriustransko to reč preudarja. Veliko se že zdavnej v Tominu o tej važni stvari govorilo posvetovalo; pa brez vapoja. *) Zakaj—je lahko vgniti. Dajte nam moči, ki jo imate, segnite nam pod rme, in bo šlo. Združene moči pa trdna volja, in svet premaga.

Domači novičar.

(V zastavljavnici goriški) bo 15. junija in naslednje dni javna dražba; prodajale se bodo tiste reči, ki so bile zastavljene v prvih kvartah leta 1867 t. j. mesecih januarju, februarju in marcu lanskega leta. Kdor ima in more kaj rešiti, naj se toraj podviza.

(V spominu potrditve verskih postav) je bila družstvu „Concordia“ predšinočnim (povrh že popred ta dan odločene veselice) primerna svečanost. Priloznostni govor je imel gimnazijski profesor g. H. (Okna niso bila pri nas razsvetljena ne zdaj o potrditve ne takrat, ko je bila gosp. zbornica zakonsko in školsko postavo odobrila. Vr.)

(Take vročine, kakor ta teden) nismo meseca našega, kar pametimo, imeli. Po goriških ulicah bi se č neklih urah skor jajec speklo. — Če ne bo kmalu dežja, pokonča suša sosebno v južnem delu goriške doline vse. Žalost bi bila tim večja, čim lepše je leto

*) Nadjamu se, da ta pot bo kaj.

Vr.

kazalo polje, katero je bilo rajne padelno. Ob t. sprelepa. Bojja razstava! — O tej priliki naj povevmo, da se je municejni zastran vode pogodil z g. Ratterjem, da prepusti občinstvu vodotok iz Strabje, in to, od maja do konca oktobra, za 500 glđ. — Pri vsem tem pa čutimo pomanjkanje vode. Ulice se še na pol toliko ne močijo, ko drugih let.

(V pokoj sta šla) g. Fidel Okorn, vikar v Lokavcu-u stalno; g. Ant. Močnik, vikar v Oblokah; začasno.

İbrobtina.

Zelezna cesta, ki čez Bren(er) (na Tiroljskem) drži, je za naše gorjane jako važna, ker jih vodi veliko tje dela in kruha iskat. — Bren je 6480 čevljev visoka gora v tiroljskih Alpah, med Jušprukom in Stercingom, na pregraji, ki severaj in južni Tirol loči. Na njem se poteka v visokosti 4442 čevljev široka, 4 ure dolga dolina, po kateri pelje cesta čez Bren. Na južni strani gospoduje nad njo močna Fraučičkova trdnjava. Ko se o Bren-u govori, misli se zmiraj na to potenko, staro zvezno pot med Italijo in nemško deželo. Za stari Rimci so bili izdelali veliko cesto iz Verona čez Bren do Avgustovoga (Angsburga). V srednji dobi so imenovali ta glavni prehod med jugom in severjem „osarsko cesto“, in je bil kupčijska pot, ki je mogočno Benetke in velika neposrednja mesta vezala. Tudi jo bila to navadna cesta, po kateri so vojske v Italijo vrole in se zdaj spominjajo na visokih pečinah stoječe, malauja vredne grajske razvaline, na nekdanjo njeno važnost.

Zdaj pa je Bren zopet važna postal kakor je bil v protoklih časih, in morda še važnejši. Zeleznica čez nj, katero so odprli 18. avgusta 1867, je velika vsolj; svetovna cesta, ako ravno je samo 16 milj dolga, ker voča južno Nemčijo in Italijo, in je kupčijska pot med Evropo in Jutrovinimi deželami. Potem ko je bila cesta odprta, je šlo dan za dnevom 16—18,000 cestov blaga in 2000 ljudi čez Bren. Brenska zeleznica je č druga čez Alpe *) — pa nar. viša na svetu. Začne se pri Ispruku, se vleči stavec poteka Sile (Sillflus) in poleg strmih skalnatih sten na vrh Brana, obrno se poteka v dolino Izake (Isack), po kateri gre pod to vrh. Potem se vzhajajo do Škarni, kjer se skalnata vrha, zdaj po visokem nasipu, zdaj po strugi Sile (Sillflus), ktera se mora iz nje izgubiti golč po soteski vti, zdaj tik strmih sten poleg stranskega prepada, zdaj po navalinah in zalogah. Lepo slape vidi, riba to, kako jezajo, javir Sile in Izake in okoli tihaka proti nebu moleče gore. Pa kmalu postane zrak mlačen, rastline so ovratnje in obilneje, in zdaj se nap odpre prekrana Bolzanska dolina. Vse ti oznanja, da se blišas Italiji.

Morani kuro 27. t. m. Metall. 56; narodno posojilo 61:60; London 116:65; adžjo srebra 114:65; cekini 5:55.

Loterijske številke. V Trstu 275 34, 56, 46, 38, 69.

Rasliški obliž (flaster).

izdal ga F. Tokem.

dober za rane, ulesa (ture) in ozobline.

Ta flaster ima med vsemi enakimi nar. veči zdravilni moč, in je vročen, da se steje za prvega med dobitnimi zdravili; nobena hiša bi ne smela biti brez njega. — Poskušaje, ki so se delale s tim obližem po bolnišnicah, so pokazale, da se dajo z njim v kratkem času za dobro in brez škodljivih nasledkov ozdraviti ne le vsakoršne rane, temuč tudi občama ulesa (kronični tari), če jih kdo že tudi 10 do 15 let ima. Kavno tako se je izkazala posebna moč tega obliža tudi pri nar. bližih ozoblinah. Tari, kakoranih koli, smolika (žlezni otok) in tako imenovani črv ne potrebujejo; se se ta flaster rabi, kot malo dni, da dozore in da človek ozdravi. — Glavna zaloga za naše kraje je v gosp. Ludovik Kurnorjevi lekarnici (apoteki) v Gorici na Travniku. — En veči kos velja 50 soldov, en manjši 25 soldov.

*) Čez Semering teka klapon in več let.

Pil.